

Bornemisza Péter

AZ ÖRDÖGI KÍSÉRTETEKRŐL

Ez ördögi kísérteteket nem annyira írtam az gyengékért, mint azokért, kik magokat fölöttébb eszeseknek, nagy szenteknek, nagy erőseknek vélik. Olvassa meg azért minden rönd és innet ez hasznot veszik, hogy az igen bölcsék megismerik magokat mégis igen bolondoknak lenni és így mégis többet tanulnak; az igen jámborok megismerik magokat mégis igen bűnösöknek lenni, azért mégis több jámborságra igyekeznek; az igen erősek megismerik nagy erőtlenségüket és mindenre csak Istentől várnak több-több erőt; az tisztességbeliek megismerik sok szégyeneket és mégis több tisztességre igyekeznek.

Az együgyűek azért ha nem mind értenek is, ez sok kísérteteknek írási mire való, az értelmesek olvassák meg, mert főképpen ő kedvéért írtam.

Az hallás megbecsülhetetlen drága csengő teremtett állatja ő Felségének, hogy azzal minden épületünkre való szókat, tanulásunkra, vigasztalásunkra, bátorításunkra, Isten ismeretire és tiszteletire valókat hallgassunk ömagátul Istentől, angyalitúl és jó emberektől. Mely hallás az emberi testben mennyi sokféle használjon, senki azt előszámolni sem tudná, sem győzné. Kiből az felséges Úr Istennek is az ő nagy, mindenható, bölcs és jó volta kitetszik.

Ki szemünk nézésére is temény ezer teremtett állatit temény ezer különb-különb szép színnel ékesítötte meg. Eget, napot, holdot, csillagokat, égi madarakat, földi virágokat, vadakat, embereket, halakat, aranyat, ezüstet, drágaköveket, öltözeteket, építéseket, mester csinálásokat, akiknek csináltatására az embernek nagy bölcseséget adott. Sohol semmi teremtett állatja sincs kedig, kibe valami különbséget nem vetett volna. Elég nagy csuda az emberekbe, hogy noha számlálhatatlan mind ez egész világszerte, de mindennek orcája különböz egymástul, és kinek imez, kinek amaz ékességet osztott: szép termetet, köpcös és vastag derekat, gyenge orcát, erős természetet, vitézséget, bölcseséget, hogy mindezek szemünk láttára segítenének az ő felséges voltának ismeretire és mi magunk is vigasztaltatnánk és édesíttetnénk általok. Azonképen hallásunkra is sok szép értelmes szókat, ékesen szóló embereket, orátorokat, poétákat, énekeseket, lant-, cimbalom-, orgona-, hegedő-, trombita-, dob-, sípszókat, különb-különb csengő filemille-, publikán-, rigó-, fűrj-, szajkó-, szarka-, csóka-, cinege-csácsogásokat adott, hogyezből is megbecsülnünk az mi teremtő Istenünknek mind felségét, mind jóvöltát és magunkat is örvendeztetnünk nem annyira ezekben való gyönyörűségben, mint öbenne, úgymint kiből származtanak mind azok.

Péter Bornemisza

DELLE TENTAZIONI DEL DIAVOLO

Il mio scritto sulle tentazioni del diavolo è indirizzato non tanto ai deboli quanto piuttosto a quelli che si credono alquanto intelligenti, grandemente santi, e forti in tutto. In ogni ordine, perciò, lo si legga per trarne i seguenti benefici: i saggi, perché scoprano quanto sono stolti, e perciò apprendano più di prima, i molto religiosi, per rendersi conto d'essere grandi peccatori, e quindi si sforzino di diventare ancora più devoti, coloro che ripongono fiducia nella propria forza, riconoscano la loro gran debolezza, e perciò si aspettino la forza unicamente da Dio; gli onesti perché conoscano le molte umiliazioni, e perciò facciano il possibile per diventare ancora più onesti. Lo leggano gli stolti, benché pochi di loro avranno senno di capire l'importanza di questo testo sulle numerose tentazioni, ma anche i sapienti, giacché l'ho scritto affinché piaccia soprattutto a loro.

L'udito è una creazione di sua Maestà in cielo e ha un valore inestimabile e prezioso, giacché ci permette di ascoltare ogni parola utile alla nostra edificazione, per il nostro insegnamento, per la nostra consolazione, per il nostro incoraggiamento, per conoscere e rispettare Dio direttamente da Dio stesso, dai suoi angeli e dagli uomini buoni. Nessuno potrebbe o riuscirebbe ad elencare la varietà di cose per le quali l'udito è utile nel corpo umano. In esso si manifesta la grandezza, l'onnipotenza, la natura saggia e buona dell'Altissimo Signore Iddio.

Egli creò per la delizia dei nostri occhi centinaia di migliaia d'animali, abbellendoli con colori altrettanto diversi. Egli creò il cielo, il sole, la luna, le stelle, gli uccelli che volano, i fiori sulla terra, le bestie selvagge, gli uomini, i pesci, l'oro, l'argento, le pietre preziose, i vestiti, le costruzioni, i capolavori, donando all'uomo per queste arti una grande saggezza. Non c'è angolo del mondo dove gli animali non abbiano qualche segno di distinzione fra loro. Quanto all'uomo, che meraviglia, poiché pur essendo innumerevoli sulla terra, ognuno fu creato con un volto differente dall'altro. Egli ha pensato di distribuire anche la bellezza, questo all'uno e quello all'altro: un corpo ben fatto, fianchi tozzi e larghi, un viso fine, un carattere forte, bravura, saggezza, affinché gli fossero d'aiuto nel rivelare la sua Altezza e, nello stesso tempo, nel consolarci e addolcirci per loro tramite. Inoltre, sempre per il nostro udito, egli ci ha dato molte parole belle ed intelligenti, uomini dalla parola preziosa, oratori, poeti, cantanti, suonatori d'arpa, di cembalo, d'organo, di violino, di tromba, di tamburo, di zupfelo, e uccelli dal canto diverso, come quello dell'usignolo, del merlo, come il verso del pellicano, della quaglia, della ghiandaia,

De jaj, miúta hazugságot súga ama ravasz kígyó és sárkány az mi els szüleink füleibe és annak helyt adának, azúta immár csak mind hazugságnak hallgatására és hítságos mulatságra vágyódnak mindennek fülei. tisztátalan és fajtalan beszédnek hallgatására, hazug és álnok tanácsra, hamis és eretnek tanításra, rágalmazók, gyalázók, fondorlók sugarlásira, trágár és peniszes csúfságra, bába-beszédre, álnokul költött fabulákra, királyfia kis Miklósról, poéták óriásiról, Apolloniusról és egyéb hítságról, virág- és szereleménekek hallgatására, lant-, síp-, dob-, trombitaszóbeli hajhajúra és temény ezer csácsogásokra.

Egy deák Wittenbergába, mikor nagy részegségre adta volna magát, az ördög megyen mellé részeges ember képébe és együtt iszik vele. Végre mond: Add nekem magad és fogadd fel, hogy soha nem nézed az írást, és ím oly írást adok, hogy mikor reá ím ez visszafordult ígéket mondod, annyi arany forint hull ki belőle, mennyit akarsz. Felfogadja és vérével keze írását írja, kibe neki köti magát. És sokáig hasznát veszi az levélnek, végre nem tűrheti, hanem megnézi, mit írtak. Azhogy reátekint, megszelesedik, elijed és elfutamodik, mintha üznék az ördögök. Végre megfogják, és kivallja minden dolgát, és imádkoztak érötte. De sokat pörlött az ördög az ő maga írásával erre, kit ő neki mutogatott, de egyéb nem látta. Azt is mikor megmondaná, hogy míg nála lesz keze írása, nem térhet meg, azért is könyörgöttek, és aláveti közikbe és csattogása elmúlik.

Híttak vala engem Babindali házához Nyitra-vármegyébe. És ott hagyigálkodtak az gonosz lelkek. Estve vacsora fölött ül vala mellettem egy szolgabíró, ki hozzám képest jütt volt oda. Azt úgy hagyítá, hogy ottan betörík az feje. Egyebet is hagyigáit, én mellettem is ütötte az falt, de csak ruhámot sem illette. Míg ott voltam, szép dicséreteket és könyörgéseket mondottam, és írva nálok hagytam az könyörgő imádságot, hogy az szerint segítségül híjják az Urat és életeket megjóbítsák. Azután rövid nap eltávozott.

il cicaleccio della gazza, il gracchiare del corvo, e il pigolio della vivace cinciallegra, affinché noi possiamo apprezzare in loro tutta l'altezza e la natura di bontà del nostro Dio Creatore e affinché ci rallegriamo non tanto per le sue meraviglie ma per lui, dal quale provengono tutte queste cose.

Purtroppo, da quando l'astuto serpente e dragone sussurrò le sue menzogne all'orecchio dei nostri progenitori e loro gli diedero ascolto, le orecchie di tutti ormai agognano di udire non altro che menzogne e distrazioni senza rispetto, discorsi impuri e perversi, consigli bugiardi e perfidi, insegnamenti che portano alla falsità ed alla miscredenza, suggerimenti di calunniatori, di diffamatori e d'intriganti, volgarità indecenti e piene d'invidia, pettegolezzi da levatrici, favole di perfide composizioni sul principe Kis Miklós! su certi giganti inventati da poeti, su Apollo e su altre credenze, canti su fiori e sull'amore, grida accompagnate da arpa, tamburo e tromba, e da mille altre ciance.

A Wittenberga, uno studente decise di sbronzarsi e il diavolo, nelle sembianze di un bevitore, gli si sedette accanto per bere insieme. Alla fine gli disse: venditi a me e giurami, che non leggerai mai ciò che è scritto sulla carta, ed ecco, quando reciterai questi verbi al contrario sopra il testo che io ti darò, ne cadranno per te tanti soldi d'oro, quanti ne vorrai. Lo studente presta il giuramento e firma il contratto col proprio sangue. Se ne serve a lungo finché, un giorno, non ce la fa più e legge il testo che aveva firmato. Lo guarda, incomincia a tremare e si mette a correre spaventato, come fosse inseguito dal diavolo. Quando riescono a fermarlo, confessa tutto e gli altri si mettono a pregare per lui. Ma liti aveva tentato il diavolo per via di quella lettera che egli stesso aveva scritto e che ora gli mostrava continuamente, ma che agli altri rimaneva invisibile. Anche quando rivelò che, fin tanto che questa lettera da lui scritta gli fosse rimasta fra le mani, egli non avrebbe potuto convertirsi, anche per questo recitarono suppliche per lui, ed egli la gettò in mezzo a loro e smise di tremare.

Un giorno venni chiamato nella regione di Nyitra, in casa di Babindali, dove gli spiriti maligni aggredivano la gente. Una sera, durante la cena, il posto vicino a me era occupato dal Presidente del distretto, venuto appositamente per me. Egli venne attaccato, tanto che gli si ruppe la testa. Lo spirito malvagio scaraventò altri oggetti, colpì anche la parete a me vicina ma, quanto a me, neanche mi sfiorò l'abito. Per tutto il tempo che rimasi lì recitai suppliche e lodi belle, lasciando poi loro per iscritto la preghiera d'implorazione, affinché seguendola invocassero l'aiuto del Signore e migliorassero la loro vita. Non molto tempo dopo lo spirito lasciò quel posto.